

Burgerschap

**Basisschool Juliana en Koningin
Wilhelmina**
SNEEK

samen
in
beweging!

Datum: 17 september 2024

wis

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Onze schoolgegevens	3
2 De context	4
2.1 De wet Burgerschap	4
3 Onze school	5
3.1 Kenmerken van onze school	5
4 Ons schoolconcept	7
4.1 Algemeen	7
4.2 Missie	7
4.3 Visie op Burgerschap	7
5 Ons aanbod en uitwerking van de doelen	8
5.1 Ons schoolcurriculum met 11 doelen	8
5.2 De 11 bouwstenen/doelen in de praktijk	9
5.3 Ons schoolklimaat - de school als oefenplaats (leerlingenraad)	11
6 Zorg voor kwaliteit	12
6.1 Kwaliteitszorg	12
6.2 Monitoring Burgerschap	12
7 Taakverdeling	13
7.1 Organisatie (wie doet wat)	13

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Dit beleidsstuk gaat over burgerschap. Gelet op de wet zijn we verplicht om actief burgerschap, sociale cohesie en sociale integratie op een doelgerichte en samenhangende wijze te bevorderen. In de kern gaat burgerschap om de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Het is niet vanzelfsprekend dat burgerschapsonderwijs een heldere positie heeft in het (ons) onderwijs. Sterker nog: burgerschap is heel vaak fragmentarisch en niet herkenbaar in ons onderwijs aanwezig. Als we echt op een goede wijze vorm willen geven aan burgerschapsonderwijs, dan vraagt dat om effectief beleid en een gestructureerde, doelgerichte en planmatige aanpak.

Dit beleidsstuk sluit aan bij de wetgeving over burgerschap en richt zich primair op onze visie en onze doelen met betrekking tot burgerschap. Hoe kijken we aan tegen burgerschap op school en wat willen we bereiken?

Op onze school onderscheiden we elf doelen (bouwstenen) voor burgerschap. In dit beleidsstuk zijn deze elf doelen (bouwstenen) nader uitgewerkt en weggezet in een leerplan (een curriculum).

Dit beleidsstuk biedt ons een gezamenlijk concept over wat burgerschap inhoudt en een raamwerk om concreet invulling te geven aan ons burgerschapsonderwijs.

1.2 Onze schoolgegevens

Gegevens van de school	
Instellingscode	10RE
Schoolnaam	Basisschool Juliana en Koningin Wilhelmina
Directeur	Klaas Jan Visser
Adres	Bloemstraat
Postcode + Plaats	8603 XV SNEEK
E-mailadres	klaasjanvisser@wiis
Telefoonnummer	0515412219
Website	www.julianaschool-sneek.nl

2 De context

2.1 De wet Burgerschap

Sinds 2006 is iedere school bij wet verplicht om aandacht te besteden aan burgerschapsvorming. Op 17-11-2020 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de nieuwe aangepaste burgerschapswet (de wet is ingegaan op 01-08-2021). De nieuwe wet heeft als doel het versterken van het burgerschapsonderwijs en het verduidelijken van de taken en de rollen van het bestuur en de school. Burgerschapsonderwijs krijgt met de wet ook een meer verplichtend karakter. De wettelijke burgerschapsopdracht bepaalt:

1. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:
  - het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school. Deze basiswaarden zijn: vrijheid, gelijkheid en solidariteit.
  - het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving
  - het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.
2. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

Wat betekent de wet concreet voor onze school? Onze school dient allereerst een eigen visie te ontwikkelen op burgerschapsonderwijs. Op basis van deze visie kunnen we dan een samenhangend programma (curriculum) voor de burgerschapsvorming van onze leerlingen ontwikkelen. Het curriculum zal moeten verduidelijken hoe wij burgerschap in de verschillende leerjaren bevorderen en waarin concreet staat wat leerlingen leren en hoe er geëvalueerd wordt. Ook spreekt het wetsvoorstel over basiswaarden van de democratische rechtstaat. Onze school zal helder moeten maken op welke manier deze basiswaarden herkenbaar in ons onderwijs vorm krijgen. Ons schoolbestuur (het bevoegd gezag) heeft een zorgplicht voor de schoolcultuur. De regering vindt het nodig om een bredere basis te creëren om te kunnen ingrijpen indien een schoolcultuur antidemocratische elementen bevat.

We houden zelf ruimte om inhoud en vorm te geven aan burgerschapsonderwijs. Dat is het logische gevolg van de vrijheid van onderwijs. Maar, de wet laat zien dat er wel een aantal zaken verplicht is:

1. Zorgen voor kennis van de democratie en de rechtsstaat zelf, alsmede de grondrechten
2. Zorgen voor kennis van en inzicht in de werking van en respect voor de basiswaarden
3. In ieder geval (ook) aandacht besteden aan vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit
4. Ontwikkelen van sociale competenties
5. Ontwikkelen van maatschappelijke competenties
6. Een oefenplaats zijn waarin actief kan worden geoefend met de basiswaarden

3 Onze school

3.1 Kenmerken van onze school

Om effectief gestalte te geven aan burgerschapsonderwijs vinden wij het noodzakelijk om de ‘omgeving’ van de school in kaart te brengen. Immers, goed burgerschapsonderwijs sluit aan bij de leefwereld van de leerlingen, hun interesses, hun problemen en bij de risico’s die hiermee gepaard gaan. Allereerst geven we korte typering van de leerlingen, de ouders en de omgeving van de school, en vervolgens beschrijven we de mogelijke risico’s. Het laatste is van belang om de leerstof en de aanpak vast te stellen.

Aspect	Korte typering
De leerlingen	<p>Onze school telt op 01-09-2024 275 leerlingen. Dit leerlingenaantal is bestaat uit 178 leerlingen op de Julianaschool en 97 leerlingen op de Wilhelminaschool.</p> <p>De leerlingpopulatie van de Wilheminaschool komt vooral uit de wijk Sperkhem. De leerlingenpopulatie van de Julianaschool komt vooral uit de nabije Noorderhoek / Noordoosthoek, waar de Bloemenbuurt ook onder valt. Daarnaast komt er een flink aantal leerlingen uit het centrum van de stad (Hemdijk / stadscentrum). Ook zien we dat er gezinnen uit de wijk Sperkhem voor de Julianaschool kiezen.</p> <p>Sociaal-maatschappelijk zijn dit verschillende wijken. De ouders kiezen hoofdzakelijk voor de school omdat hij in de directe omgeving staat. Het opleidingsniveau van de ouders over beide locaties gezien, is zeer gemêleerd.</p> <p>Er vinden veel verhuizingen plaats op beide locaties. De huizen van de wijk waar de school staat is zeer geschikt voor startende huizenkopers, maar worden vaak te klein als het gezin zich uitbreidt met meerdere kinderen. Een positieve ontwikkeling is, dat na een verhuizing, de ouders vaak besluiten om de kinderen op de school te houden. Ongeveer 20% van de leerlingen wordt Friestalig opgevoed en ongeveer 80% verstaat de Friese taal.</p> <p>In algemene zin hebben wij -op grond van de kenmerken van de leerlingen- de volgende aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een gestructureerde aanpak voor problemen in de thuissituatie - uitdaging in het aanbod voor de brede talentontwikkeling - een passend aanbod voor de talen Fries en Engels

<p>De ouders en de omgeving</p>	<p>De Juliana - Wilhelminaschool is een relatief kleine stadsschool. Onze school bestaat uit twee locaties in het centrum van Sneek.</p> <p>Het opleidingsniveau van de ouders is bij ons bekend en is gemiddeld MBO-niveau. Op de Koningin Wilhelminaschool is dat gemiddeld LBO - MBO en op de Julianaschool MBO - HBO.</p> <p>Op beide locaties zijn zowel ouders met opleidingsniveau speciaal onderwijs als WO aanwezig.</p> <p>De Julianaschool staat in een sociaal sterkere buurt dan de Koningin Wilhelminaschool. Op de Koningin Wilhelminaschool is dan ook vaker begeleiding in de gezinssituaties nodig.</p> <p>De Julianaschool is een IKC en werkt nauw samen met Kinderopvang Stichting Kinderwoud.</p> <p>In het IKC is de peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang gevestigd en wordt er een gezamenlijk talentaanbod gerealiseerd.</p> <p>De Wilhelminaschool behoort tot Brede School Sperkhem - Tuindorp. Dit is in samenwerking met het wijkcentrum en Kinderopvang Stap foar Stap. Zij komen tot een gezamenlijk aanbod voor extra begeleiding en talentontwikkeling.</p> <p>De ouderbetrokkenheid is gemiddeld tot hoog. De ouderhulp bij schoolactiviteiten verloopt over het algemeen positief.</p> <p>De ouderavonden over de leerlingprestaties en de informatieavonden worden goed bezocht.</p> <p>Bij ouderavonden over de schoolontwikkeling en algemene informatie is de opkomst niet zo hoog.</p> <p>De keuze voor onze school wordt vooral gemaakt op dicht-nabij en de positieve sfeer.</p>
---------------------------------	--

4 Ons schoolconcept

4.1 Algemeen

Om goed burgerschapsonderwijs te (kunnen) geven, hebben we eerst vastgesteld wat we onder burgerschap verstaan. Burgerschap verwijst naar de manier waarop mensen met elkaar omgaan en dan met name naar de manier waarop we omgaan met verschillen tussen mensen, met diversiteit, met tegenstellingen en met conflicten. Daarnaast verwijst Burgerschap naar de relatie tussen overheid en burgers, naar de manier waarop we beslissingen nemen en naar de rechten van de mens. De wet schrijft voor dat we ons richten op [1] kennis over en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en [2] het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. Deze aspecten zijn in dit hoofdstuk nader uitgewerkt.

4.2 Missie

4.3 Visie op Burgerschap

Julianaschool:

Binnen onze school zien we burgerschap niet als een vak apart, maar een manier van omgaan met leerlingen en lesgeven, waarbij leerlingen uitgedaagd worden om na te denken over hun rol als burger in de Nederlandse samenleving. (participatie) Aandacht besteden aan burgerschap betekent leerlingen het belang leren van democratie, participatie en identiteit in de Nederlandse samenleving. Deze samenleving kent veel verschillende culturen en religies (identiteit) en juist daarom is het van belang leerlingen al vroeg hun verantwoordelijkheid in deze democratische samenleving te leren nemen.

Koningin Wilhelminaschool:

Onze leerlingen groeien op in een steeds complexere, pluriforme maatschappij. Onze school vindt het van belang om haar leerlingen op een goede manier hierop voor te bereiden.

Binnen onze school zien we burgerschap niet als een vak apart, maar een manier van omgaan met kinderen en lesgeven. Bovenal staat het respect voor mens en omgeving.

- we beseffen, dat wij leraren het goede voorbeeld moeten geven (voorbeeldfunctie)
- we vinden dat onderwijs 'breed' moet zijn: ook gericht op vorming van de persoonlijkheid
- we de leerlingen een basis willen meegeven die past bij de Bijbelse waarden en normen
- we de leerlingen zo willen ontwikkelen dat ze (later) goed functioneren in de maatschappij
- we betrokkenheid met de samenleving belangrijk vinden
- we het belangrijk vinden dat leerlingen verantwoordelijkheid voor elkaar en de omgeving (natuur) hebben
- we het belangrijk vinden dat leerlingen hun mening op een respectvolle wijze kunnen geven
- we het woord 'samen' een kernbegrip vinden
- we hopen dat kennis van andersdenkenden leidt tot begrip voor de ander

5 Ons aanbod en uitwerking van de doelen

5.1 Ons schoolcurriculum met 11 doelen

Wij beschouwen burgerschap als een belangrijk en wezenlijk onderdeel van ons onderwijsprogramma. Natuurlijk komt burgerschap aan bod bij diverse andere vakken en vakonderdelen.

Wij zien burgerschapsonderwijs als een kerntaak zien. De wet introduceert de begrippen: doelgericht, samenhangend en herkenbaar. Die termen vormen ons uitgangspunt van denken.

Met de 11 bouwstenen (tevens onze schooldoelen) laten we zien hoe we dat in de praktijk doen.

Deze doelen zijn:

Vrijheid en gelijkheid: Leerlingen leren van, door en over de waarden van de democratische rechtsstaat. Dit begint met regels/afspraken in de eigen leefomgeving en breidt uit naar de publieke ruimte en samenleving.

Macht en inspraak: Leerlingen leren manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op vreedzame wijze kunnen beïnvloeden. Ze maken kennis met macht en gezag en de wijze waarop dit georganiseerd is op verschillende niveaus.

Democratische cultuur: Leerlingen leren dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de groep. Zij ervaren dat de ander ook een stem heeft en ontdekken daarbij overeenkomsten en verschillen tussen mensen.

Identiteit: Leerlingen ontdekken hun primaire en secundaire emoties, ambities, talenten en ontwikkelpunten. Ze raken bewust van identiteitsvormingsaspecten en reflecteren op tradities, vieringen en rituelen.

Diversiteit: Leerlingen leren woorden te geven aan wat de ander doet en wil en ontdekken daarin overeenkomsten en verschillen. Ze leren onderlinge conflicten vreedzaam op te lossen. Ze maken kennis met levensbeschouwelijke stromingen.

Solidariteit: Leerlingen ontwikkelen manieren om de eigen en de belangen van anderen te behartigen; alsmede uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling te herkennen en benoemen.

Digitaal samenleven: Leerlingen leren over de effecten van de online wereld op hun identiteit, persoonlijke (online) leven en op de publieke sfeer. Ze leren kritisch en creatief denken over media-inhoud en -processen en daar ook naar handelen.

Duurzaamheid: Leerlingen leren in duurzaamheidskwesties over verschillende waarden en belangen en de gevolgen daarvan voor de leefomgeving, nu en later. Ze leren duurzame keuzes te herkennen en te reflecteren op hun eigen gedrag.

Globalisering: Leerlingen verkennen hoe zichzelf, klasgenoten en andere mensen in Nederland verbonden zijn met andere delen van wereld en leren over internationale samenwerking.

Technologisch burgerschap: Technologisch burgerschap is de verzameling van plichten en rechten die het mogelijk maken dat mensen profiteren van de voordelen van technologie en hen beschermen tegen de risico's daarvan. Leerlingen leren over de invloed van technologische ontwikkelingen op henzelf en hun leefomgeving. Ze leren ethische kwesties te herkennen en gaan in gesprek over verschillende perspectieven, die ze zelf kunnen innemen.

Denk- en handelwijzen: Leerlingen leren kritisch denken en handelen, empathische vermogens, ethisch redeneren en communiceren. Deze denk- en handelwijzen worden toegepast in samenhang met de inhoud van de overige bouwstenen.

5.2 De 11 bouwstenen/doelen in de praktijk

Onze school heeft vastgesteld wanneer welk doel aan bod komt. Het is aan de leraren (de professionals) om invulling te geven aan de vastgestelde doelen. Zij weten als geen ander wat hun leerlingen nodig hebben, wat aansluit bij hun belevingswereld en wat er speelt en leeft m.b.t. actuele ontwikkelingen en wat er relevant is. De leraren zetten methodes, middelen en materialen in om de leerdoelen te realiseren. Zij zorgen voor werkvormen die passen bij de (ontwikkelingsfase) van de leerlingen en zorgen zij voor actieve betrokkenheid. En tenslotte zorgen zij voor oefensituaties (trainingen) gericht op de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en gericht op de ontwikkeling van de vastgestelde sociale en maatschappelijke competenties.

De leraren van onze school gebruiken een methode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling (groep 1 t/m 8). Deze methode komt wekelijks aanbod.

Met deze methode (De Kanjertraining) en in andere vakgebieden komt burgerschap in vele activiteiten en lessen voor, zoals hieronder genoemd per doel/bouwsteen:

Vrijheid en gelijkheid:

Groep 1 t/m 4: De gouden weken, Structureel/dagelijks, Lessen sociaal emotionele ontwikkeling, Incidenteel op een dag zelf wanneer er zich iets voordoet, Kanjertraining, Trefwoord, Kriebels in je buik (specifiek JS)

Groep 5 t/m 8: Jeugdjournaal, Trefwoord, Kanjertraining, 4 en 5 mei herdenking (Anne Frank Krant), Klokhuis, Burgerschap op Snappet, Nieuwsbegrip en Zo maar een Tekst, Wereldoriënterende vakken (tijdzaken & wereldzaken), Kriebels in je buik (specifiek JS)

Macht en inspraak:

Groep 1 t/m 4: Gedurende een schooldag, de leefwereld van een basisschoolkind wordt steeds groter. Ze leren dat er op andere plekken en andere groepen andere regels en afspraken kunnen gelden dan thuis, verkeerslessen, themalessen (bv. beroepen), Themalessen b.v. verkeer, beroepen, andere regels die passend zijn bij het vak (bv. bij een vakleerkracht), Huisje boompje beestje, Koekeloere, bespreking van feestdagen, Kanjertraining.

Groep 5 t/m 8: Rondom verkiezingen -> uitleg van de verkiezingen -> nationaal en internationaal, Geschiedenis -> wereldoorlogen, 4 en 5 mei herdenking (Anne Frank Krant)', Kanjertraining -> klassenafspraken, Pleinspelen, Trefwoord, Jeugdjournaal & klokhuis, Burgerschap op Snappet', Nieuwsbegrip en Zo maar een Tekst, Kriebels in je buik (specifiek JS) Wereldoriënterende vakken (tijdzaken & wereldzaken), Verkeer (handhaving van regels), Frysk - Sa is't en net oars!

Democratische cultuur:

Groep 1 t/m 4: Afspraken en groepsregels samen maken en bespreken, samen problemen oplossen en besluiten nemen, Duo lezen, Werken met gemengde groepen, Kringgesprek, groepswerken maken, samen spelen in de hoeken, groepsdoorbrekend werken bij projecten, Trefwoord, Kanjertraining en Kriebels in je buik (specifiek JS)

Groep 5 t/m 8: Trefwoord, Jeugdjournaal (stellingen) & Klokhuis, Kanjertraining, Burgerschap op Snappet, Nieuwsbegrip en zo maar een Tekst, Kriebels in je buik (specifiek JS), Wereldoriënterende vakken (tijdzaken & wereldzaken), Taal op maat, Prinsjesdag in groep 8, Gouden Weken, Ervaringen bij vrije situaties.

Identiteit:

Groep 1 t/m 4: vieringen Christelijke feestdagen, thema 'Dit ben ik', vertellen over jezelf van baby tot nu, Trefwoord, Kanjertraining, coöperatieve werkvormen, energizers, lesevaluaties, Geschiedenis, talentontwikkeling, Kriebels in je buik (specifiek JS), verjaardagen vieren, Nieuwjaarsborrel (specifiek KWS)

Groep 5 t/m 8: Trefwoord, Jeugdjournaal & klokhuis, Kanjertraining, Burgerschap op Snappet, Nieuwsbegrip en zo maar een Tekst, Kriebels in je buik (specifiek JS), Wereldoriënterende vakken (tijdzaken & wereldzaken), Kind-gesprekken, Gym (eigen grenzen), Drama, Kringgesprekken, Individuele ondersteuning door onderwijsassistent, - week van de mediawijsheid, levensbeschouwing.

Diversiteit:

Groep 1 t/m 4: Trefwoord, iets maken voor een ander b.v bij Valentijn, aandacht hebben voor elkaar; kaartje bij ziekte, geboorte, verjaardag opa en oma', prentenboeken, Huisje boompje beestje, Koekeloere, Kanjertraining, vieringen/feesten, Kriebels in je buik (specifiek JS)

Groep 5 t/m 8: Trefwoord, Jeugdjournaal & Klokhuis, Kanjertraining, Burgerschap op Snappet, Nieuwsbegrip en zo maar een Tekst, Kriebels in je buik (specifiek JS), Wereldoriënterende vakken (tijdzaken & wereldzaken), Kind-gesprekken, gym (eigen grenzen), drama, Kringgesprekken, individuele ondersteuning door onderwijsassistent, Kanjertraining, vrij spel, Respons training op verzoek (specifiek KWS).

Solidariteit:

Groep 1 t/m 4: Kanjertraining, Trefwoord, Gouden weken, dagelijkse omgang met elkaar= hoe los je ruzies op. Ter plekke uitpraten, problemen oplossen. Zodra we iets merken aan pestgedrag regeren we hier meteen op.

Groep 5 t/m 8: Trefwoord, Jeugdjournaal & Klokhuis, Kanjertraining, Burgerschap op Snappet, Nieuwsbegrip en zo maar een Tekst, Kriebels in je buik (specifiek JS), Wereldoriënterende vakken (tijdzaken & wereldzaken), kringgesprekken en kind-gesprekken, coöperatieve werkvormen, -Goed doel Compassion (specifiek KWS), Jantje beton en Kinderpostzegels (goede doelen), elkaar helpen zonder eigen belang, omzien naar elkaar.

Digitaal samenleven:

Groep 1 t/m 4: Educatieve programma's, school TV, Koekeloere, Huisje Boompje Beestje, etc.

Groep 5 t/m 8: Trefwoord, Week van de mediawijsheid, Jeugdjournaal & Klokhuis, Kanjertraining, Burgerschap op Snappet, Nieuwsbegrip, Kriebels in je buik (specifiek JS), Wereldoriënterende vakken (tijdzaken en wereldzaken), werkstukken en presentatie, regels rondom gebruik van de iPad en "dedagvanvandaag.nl".

Duurzaamheid:

Groep 1 t/m 4: Huisje boompje beestje, Koekeloere, Groen doen, Technolab, projecten, water tappunt op plein (specifiek KWS), Himmeldeï, afval scheiden, educatieve programma's

Groep 5 t/m 8: Groen Doen (Himmeldeï) en Groen Doen projecten, Trefwoord, Kanjertraining, Jeugdjournaal & Klokhuis, Wereldoriënterende vakken, Nieuwsbegrip, Natuuronderwijs, projecten.

Globalisering:

Groep 1 t/m 4: Taal, Memmetaalsprekker, Trefwoord, Actie Schoenmaatjes, Goede Doelen acties.

Groep 5 t/m 8: Wereldoriënterende vakken (wereldzaken en tijdzaken), Nieuwsbegrip, Groen Doen, Internationaal afvalproject (specifiek JS), Jeugdjournaal en Klokhuis, Nieuws van de dag.

Technologisch burgerschap:

Groep 1 t/m 4: In aanraking brengen met digibord b.v een kind heeft het over een onderwerp.....dit onderwerp opzoeken op het digibord, Functioneel opzoeken van onderwerpen, waarden en normen aangeven. Wat past bij welke leeftijd? Regels en afspraken maken. Bee-Bot, Ipad, Osmo, Kiene klanken en cijfers, Springlab. Leerlingen elkaar de vaardigheden laten uitleggen.

Groep 5 t/m 8: Technolab, Nieuwsbegrip, Kennis en vaardigheid van digitale apparaten (Ipad), Workshops van Akte2, programmeren, talentenworkshops, regels rondom gebruik van de Ipad, Geschiedenis -> tijdvak van nu, Nieuws van de dag.

Denk- en handelwijzen:

Groep 1 t/m 4: Kringgesprek, leergesprek, sociaal emotioneel leren, respectvol met elkaar omgaan,

geïntegreerd in de omgang en tijdens de lessen, Trefwoord, Kanjertraining, Kriebels in je buik (specifiek JS).

Groep 5 t/m 8: Kring of klasgesprekken, Taalmethode, Kanjertraining, Trefwoord (Godsdienstlessen), Nieuwsbegrip en Zo maar een Tekst, Kriebels in je buik (specifiek JS), Wereldoriënterende vakken (tijdzaken & wereldzaken), Kind-gesprekken, Individuele ondersteuning bij de onderwijsassistent, Taal op maat, weektaak.

De leraren sluiten bij het ontwikkelen van de activiteiten en lessen aan bij de kenmerken van hun leerlingen, de leefwereld en de actualiteit.

5.3 Ons schoolklimaat - de school als oefenplaats (leerlingenraad)

Het Onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs beschrijft in de standaard Schoolklimaat (VS2) de eisen m.b.t. het schoolklimaat. Het schoolklimaat moet bijdragen aan het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. De omschrijving van de basiskwaliteit zegt: de school bereidt de leerlingen voor op het leven in de maatschappij. Zij creëert daarvoor een oefenplaats voor de ondersteuning van de sociale en maatschappelijke competenties. In de school doen de leerlingen ervaring op met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en de pluriforme samenleving.

In de concept-kerndoelen komt het thema Schoolklimaat aan de orde als kerndoel 1: Schoolcultuur. Het gaat daarbij om een democratische cultuur, het respectvol omgaan met elkaar, het tonen van begrip en het moreel en ethisch verantwoord handelen.

Ons schoolklimaat is open en veilig, met oog voor diversiteit. Wij waarderen verschillen en er is ruimte voor verschillende meningen. We gaan respectvol om met mensen die anders denken en/of anders doen. Ons schoolklimaat is veilig en open genoeg om je opvattingen kenbaar te maken, open en veilig om te zijn wie je bent, of wie je wil zijn. We leren onze leerlingen om respect te hebben voor meningen die afwijken van de eigen mening, we leren ze zelf een mening te hebben, en daarvoor te staan. Om dit alles te realiseren hanteren we bij ons op school gedragsregels. We besteden tijd aan het (in)oefenen van de gedragsregels, en de leerlingen worden begeleid bij het zo mogelijk zelf oplossen van problemen en conflictjes. De medewerkers vertonen voorbeeldgedrag. Zij maken door hun gedrag, hun houding en hun vaardigheden de visie van de school op burgerschap zichtbaar, ze laten aan de leerlingen zien hoe het hoort.

Het oefenen van de sociale en maatschappelijke competenties komt aan bod in ons curriculum en daarnaast uiteraard in de praktijk van alledag. Specifiek vormt onze school een oefenplaats voor de sociale en maatschappelijke competenties in de lessen, de groeps gesprekken en het leerlingenpanel. Het leerlingenpanel bestaat uit acht leerlingen (uit de leerjaren 5 t/m 8 2 leerlingen).

Bijlagen

1. Schoolafspraken
2. Gedragsregels bij conflicthantering

6 Zorg voor kwaliteit

6.1 Kwaliteitszorg

Onder kwaliteitszorg verstaan we het vaststellen en realiseren van onze doelen, het meten of onze doelen in voldoende mate zijn bereikt en tenslotte het borgen of verbeteren van onze kwaliteit. In dit document hebben we onze missie, onze visie, de kerndoelen en onze doelen voor burgerschap vastgesteld. Ieder doel hebben we nader uitgewerkt.

We hebben een kwaliteitskaart Burgerschap ontwikkeld vanuit onze visie/missie en de 11 doelen/bouwstenen.

Daarmee hebben we onze kwaliteit uitvoerig beschreven. Naast de kwaliteitskaart beschikken we over een aantal vragenlijsten om bepaalde aspecten van burgerschap te meten.

We meten de kwaliteit van ons burgerschapsonderwijs op de volgende wijze:

1. Meting Basiskwaliteit (1 x per twee jaar)
2. Kwaliteitskaart Burgerschap (1 x per twee jaar)
3. Sociale ontwikkeling leerlingen (jaarlijks via Kanvas en WMK)

Op basis van de uitslagen stellen we actiepunten vast.

6.2 Monitoring Burgerschap

In het kader van onze kwaliteitszorg monitoren we ons burgerschapsonderwijs.

- Op schoolniveau (wat is de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs op onze school?)

Op **schoolniveau** beschikken we over een meerjarenplanning die verheldert wat we wanneer meten (en evalueren). We gebruiken ParnasSys WMK-PO om één keer per twee jaar de Schooldiagnose IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs te meten. Op basis van een analyse van de uitslagen stellen we verbeterdoelen vast. We bespreken de uitslagen van de meting, onze analyse, onze conclusies en de gekozen verbeterdoelen met de bestuurder (als onderdeel van de schoolrapportage) en de MR. Tevens publiceren wij e.e.a. in onze schoolgids.

7 Taakverdeling

7.1 Organisatie (wie doet wat)

Het realiseren van burgerschapsonderwijs vraagt veel van ons team en daarom om een heldere taakverdeling. De onderstaande tabel geeft een overzicht van wie doet wat en wanneer. De werkgroep Burgerschap is de eigenaar van het activiteitenoverzicht. Ze zorgt ervoor dat de taken tijdig en naar behoren worden uitgevoerd.

Wat	Wie	Wanneer
Afname kwaliteitskaart Burgerschap (1 x per 2 jaar)	Directeur	April
Burgerschap en schoolgids	Directeur	Juli
Redigeren van het beleidsstuk (1 x per 2 jaar)	MT Intern	Mei
Uitvoeren van het aanbod	Leraren	Cursusjaar
Evaluatie Burgerschap	Team	Nieuw schoolplan